

TERJEMAHAN KATA SENDI *MIN* BAGI BEBERAPA AYAT SURAH AL-BAQARAH DALAM *AL-QURAN AL-KARIM MUSHAF TAJWID*

Mohd Shahrizal bin Nasir, Ph.D¹

Kamarul Shukri bin Mat Teh, Ph.D²

PENDAHULUAN

Penggunaan istilah huruf atau partikel berbeza antara bahasa Melayu dan bahasa Arab. Hal ini kerana huruf tidak berfungsi dari segi makna dalam bahasa Melayu. Manakala dalam bahasa Arab, terdapat sesetengah daripada huruf yang membawa konotasi makna, terutama apabila ia digunakan dalam konteks ayat. Dalam bahasa Arab, huruf merupakan salah satu daripada tiga komponan *kalimah* atau perkataan.

Menurut Sibawayh, huruf adalah sesuatu yang memberi makna, bukan *ism* (kata nama) dan bukan *fī'l* (kata kerja), contohnya perkataan *thumma*, *sawfa*, *waw al-qasm*, *lam al-idafah* (Sibawayh, 1/12). Manakala al-Zujaji mentakrifkan huruf sebagai sesuatu yang merujuk kepada makna dengan melibatkan yang selainnya, seperti *min*, *ila*, *thumma*, *ma*, dan seumpamanya (Al-Zujaji, 17). Takrif yang diberikan oleh al-Zujaji ini turut dipersetujui oleh al-Zamakhshari dan Ibn 'Usfur (Al-Zamakhshari, 283; Ibn 'Usfur, 1/46). Mahdi al-Makhzumi pula menyatakan bahawa Sibawayh telah menggunakan istilah *al-adat* yang merujuk kepada huruf (Al-Makhzumi, 37). Hal ini menunjukkan bahawa Sibawayh bersepakat dengan mazhab Kufah dalam penggunaan istilah ini. Seperti yang diketahui, Sibawayh dikenali sebagai seorang tokoh tatabahasa Arab yang tergolong dalam kelompok mazhab Basrah, namun dalam hal berkenaan penggunaan istilah bagi huruf ini, beliau bersepakat dengan pandangan mereka yang berpegang kepada mazhab Kufah.

Dalam bahasa Arab, terdapat pelbagai jenis huruf yang setiap satunya membawa pengertian yang berbeza apabila digunakan dalam ayat. Antara huruf-huruf tersebut ialah *huruf qasm*, *huruf nafi*, *huruf istifham*, *huruf shart*, *huruf tanbih*, *huruf nida'*, *huruf jawab* dan *huruf jar*. Makalah ini akan menfokus kepada perbahasan *huruf jar* atau kata sendi dengan mengambil kata sendi *min* secara spesifik. Kata sendi *min* merupakan antara *huruf jar* yang banyak digunakan dalam ayat al-Quran. Jika diterjemahkan secara literal ke dalam bahasa Melayu, kata sendi *min* ini membawa pengertian kata sendi nama 'dari' atau 'daripada'.

---

¹Penulis merupakan pensyarah di Pusat Pengajian Bahasa Arab, Fakulti Bahasa dan Komunikasi, Universiti Sultan Zainal Abidin (UniSZA)

² Penulis merupakan Profesor di Pusat Pengajian Pendidikan, Dakwah dan Peradaban Islam, Fakulti Pengajian Kontemporari Islam, Universiti Sultan Zainal Abidin (UniSZA)

METODOLOGI

Terdapat 259 tempat di dalam *surah al-Baqarah* yang menggunakan kata sendi *min*. Berdasarkan fungsi kata sendi *min* yang membawa beberapa konotasi makna apabila diterjemahkan ke dalam bahasa Melayu, makalah ini akan menganalisis terjemahan kata sendi *min* dalam terjemahan *Al-Quran al-Karim Mushaf Tajwid* oleh Sheikh Abdullah Basmeih. Kajian ini melibatkan kajian teks ayat-ayat al-Quran yang termasuk dalam kategori kajian kualitatif. Setiap ayat-ayat dalam *surah al-Baqarah* yang mengandungi kata sendi *min* akan dianalisis dari sudut maknanya dan ketepatan terjemahannya mengikut hukum tatabahasa Melayu iaitu merujuk kepada terjemahan sama ada sesuai diterjemah dengan terjemahan ‘dari’ ataupun ‘daripada’.

Kata Sendi *Min*, *Dari* Dan *Daripada*

Dalam bahasa Arab, *min* merupakan salah satu bentuk huruf yang termasuk dalam kategori *huruf jar* atau kata sendi. Secara umum, dapat difahami bahawa semua *huruf jar*, termasuk *min* tidak akan memberi makna yang jelas melainkan apabila ia dimanfaatkan secara tepat dalam konteks ayat yang lengkap. Bagi mendapat gambaran yang lebih jelas tentang kata sendi *min*, adalah wajar untuk dijelaskan konotasi makna yang dibawa oleh kata sendi *min* tersebut dalam tatabahasa Arab. Menurut al-Rummani (1984) dan Lushan (2006), antara makna bagi kata sendi *min* ialah seperitimana berikut:

1. Membawa maksud permulaan sesuatu yang biasanya merujuk kepada tempat. Contoh ayat: سافرت من كوالا ترنجانو (Saya bermusafir dari Kuala Terengganu).
2. Menunjukkan makna sebahagian. Contoh ayat: أنفق من مالي (Saya mendermakan sebahagian harta saya).
3. Membawa maksud jenis sesuatu benda atau perkara. Contoh ayat: الكعكة من قمح (Kek itu daripada gandum).
4. Membawa maksud perbezaan antara dua perkara. Contoh ayat: الأستاذ أعرف من الطالب (Ustaz lebih mengetahui daripada pelajar itu).

Daripada keterangan mengenai makna kata sendi *min* ini, dapat disimpulkan bahawa kata sendi *min* membawa konotasi makna yang pelbagai. Kepelbagaiannya ditentukan oleh konteks ayat yang menggunakan kata sendi *min* tersebut. Justeru, penggunaannya perlu disesuaikan dengan konteks ayat agar ia mampu memberi makna yang tepat.

Secara umum, jika kata sendi *min* ini diterjemahkan ke dalam bahasa Melayu, maka ia boleh diterjemahkan sebagai ‘dari’ atau ‘daripada’. Namun begitu, kedua-dua partikel ini mempunyai makna dan tatacara penggunaan yang tersendiri mengikut hukum tatabahasa Melayu.

Dalam hukum tatabahasa Melayu, partikel ‘dari’ dan ‘daripada’ tergolong dalam

kategori Kata Sendi atau Frasa Sendi. Menurut Abdullah Hassan (1993) Frasa Sendi Nama menentukan hubungan antara dua kata nama yang berfungsi menentukan tempat dan arah sesuatu (Abdullah, 70). Contoh lain bagi frasa sendi ialah seperti *di, ke, pada, kepada, untuk, akan, bagi, hingga, oleh, dengan, tentang, sampai, menerusi, melalui, mengenai, berkenaan* dan *berkaitan* (Abdullah, 70). Kata sendi digunakan dalam ayat dengan tujuan menyatakan hubung kait antara sesuatu kata nama dengan idea tertentu lain yang terdapat dalam ayat (Muhammad Bukhari et al., 25-26).

Kata Sendi nama ‘dari’ digunakan di hadapan kata nama atau frasa nama yang menyatakan *arah, tempat, waktu* atau *masa* (T.p., 29-30). Asmah Omar mengklasifikasikan kata sendi ‘dari’ sebagai Kata Depan Waktu yang termasuk dalam perbahasan Partikel dan Penghubung (Asmah, 210). Contoh penggunaan kata sendi ‘dari’ dalam ayat adalah sepetimana berikut:

1. *Kata Sendi ‘dari’ yang menunjukkan tempat dan arah.*

- a) Angin kencang bertiup dari arah selatan.
- b) Bola itu ditolak dari penjuru padang.
- c) Kami akan membincangkan tajuk ini dari segi moral.
- d) Muhammad merantau dari Selangor hingga ke Terengganu.

2. *Kata Sendi ‘dari’ yang menunjukkan waktu atau masa.*

- a) Berita itu telah disampaikan dari subuh lagi.
- b) Tamadun Islam telah wujud sejak dari zaman lampau.
- c) Dia telah menunggu dari pukul tujuh pagi hingga sekarang.
- d) Dari zaman batu lagi, manusia telah mula hidup berdikari.

Hal ini berbeza dengan penggunaan kata sendi ‘daripada’ yang hanya digunakan di hadapan kata nama atau frasa nama yang menyatakan *punca bagi manusia* atau *haiwan atau benda, asal kejadian dan sumber* atau *unsur perbandingan atau perbezaan* (T.p., 30-33). Contoh penggunaan kata sendi ‘daripada’ dalam ayat adalah sepetimana berikut:

1. *Kata Sendi ‘daripada’ yang menyatakan punca bagi manusia, haiwan atau benda.*

- a) Dia terima surat itu daripada bapanya di kampung.
- b) Cadangan daripada persatuan itu telah diterima.
- c) Penjaga zoo itu telah mendapat tendangan daripada gajah liar itu.
- d) Dia menjauhkan adiknya daripada bahaya dadah.

2. *Kata Sendi ‘daripada’ yang menyatakan maksud sumber atau asal kejadian sesuatu benda.*

- a) Beg itu dibuat daripada kapas.
- b) Air berpunca daripada gabungan hidrogen dan oksigen.
- c) Ahli kumpulan itu terdiri daripada ibu bapa dan guru.

d) Benang berasal daripada kapas.

3. Kata sendi ‘daripada’ yang menunjukkan perbezaan atau perbandingan.

- a) Dia lebih jelita daripada adiknya.
- b) Cara berfikirnya lain daripada yang lain.
- c) Markah yang diperolehinya hanya separuh daripada yang dijangkakan.
- d) Dia lebih pendiam daripada abangnya.

Daripada huraian berkenaan kata sendi *min* dalam bahasa Arab dan kata sendi ‘dari’ dan ‘daripada’ dalam bahasa Melayu, dapat difahami bahawa meskipun secara umumnya kata sendi *min* diterjemahkan sebagai ‘dari’ atau ‘daripada’, terdapat perbezaan yang jelas tentang konotasi makna kedua-duanya dalam hukum tatabahasa Melayu. Perkara ini perlu ditangani secara teliti khususnya apabila melibatkan penterjemahan ayat-ayat al-Quran ke dalam bahasa Melayu. Bagi mengulas perkara ini, pengkaji akan menganalisis penterjemahan kata sendi *min* dalam terjemahan *Al-Quran al-Karim Mushaf Tajwid* oleh Sheikh Abdullah Basmeih. Analisis hanya akan tertumpu kepada surah *al-Baqarah* yang mengandungi 259 penggunaan kata sendi *min* dalam surah ini.

ANALISIS TERJEMAHAN MIN DALAM SURAH AL-BAQARAH

Analisis kajian ini akan menggunakan terjemahan *Al-Quran al-Karim Mushaf Tajwid* oleh Sheikh Abdullah Basmeih, dengan penambahan tanda (warna) berkaitan hukum tajwid pada ayat-ayat al-Quran. Justeru, adalah wajar untuk dihuraikan sedikit latar belakang Sheikh Abdullah Basmeih.

Beliau telah dilahirkan pada 29 Disember 1913, dan berketurunan Arab daripada pihak ibu dan ayah. Pendidikan awal beliau bermula seawal usia tujuh tahun ketika berada di Mekah al-Mukarramah. Ketika berumur 12 tahun, Sheikh telah dibawa oleh ayahnya berhijrah ke Tanah Melayu dan menetap di Pengkalan Balak Melaka. Bermula daripada penghijrahan itu, beliau telah dimasukkan ke sekolah Melayu Pengkalan Balak Melaka dan telah belajar sehingga lulus darjah lima. Hasil daripada persekolahan dan persekitaran setempat telah membolehkan beliau menguasai bahasa Melayu dengan baik. Selain itu, beliau banyak menimba ilmu dan membaca bahan bacaan dalam bahasa Melayu khususnya hasil tulisan Zaaba.

Sheikh Abdullah Basmeih mula terlibat dalam dunia penulisan apabila artikel beliau tersiar dalam akhbar Warta Malaya. Kebolehan beliau ini disedari oleh pengarang akhbar Utusan Melayu pada ketika itu iaitu Haji Mohammad Dahlan Masood (Hamdan), seterusnya memberi kepercayaan kepada Sheikh untuk menterjemah rencana-rencana agama daripada *Majalah al-Musawwar* untuk dimuatkan dalam Utusan Melayu. Selepas itu, beliau terus aktif dalam dunia penulisan dan penterjemahan. Beliau pernah bekerja dengan Syarikat Qalam Press dan Syarikat Utusan Melayu. Beliau juga pernah bekerja sebagai penulis dan penterjemah bebas. Sheikh telah kembali ke *rahmatullah* pada tanggal 14 Julai 1996 di rumah beliau yang terletak di Jalan Enggang Selatan, Taman Keramat, dalam usia 84 tahun.

Daripada bibliografi ringkas Sheikh Abdullah Basmeih ini, dapat difahami bahawa

beliau sememangnya mempunyai kelayakan dalam usaha menterjemah ayat al-Quran. Selain daripada memiliki kemampuan menguasai bahasa Arab, beliau juga mampu menguasai bahasa Melayu dengan baik hasil daripada pendidikan yang diterima dan penglibatan secara serius dalam dunia penulisan dalam bahasa Melayu.

Seterusnya, makalah akan membuat analisis berkaitan penterjemahan kata sendi *min* dalam *surah al-Baqarah* yang termuat dalam naskhah *Al-Quran al-Karim Mushaf Tajwid* oleh Sheikh Abdullah Basmeih.

Daripada analisis yang dibuat, terdapat 55 tempat penggunaan kata sendi *min* dalam naskhah terjemahan al-Quran oleh Sheikh Abdullah Basmeih yang telah diterjemah dengan terjemahan yang tepat menurut hukum tatabahasa Melayu, iaitu sama ada bagi terjemahan kata sendi *min* sebagai ‘dari’ atau ‘daripada’. Angka ini mewakili 21% daripada jumlah kewujudan kata sendi *min* dalam *surah al-Baqarah*. Antara ayat-ayat tersebut ialah sepermianya berikut:

Bil.	Ayat al-Quran dan Terjemahannya	Terjemahan <i>Min</i> (Dari)
1.	[أو كصَبَّ مِن السَّمَاءِ...] Terjemahan: Atau (bandingannya) seperti (orang-orang yang ditimpa hujan lebat <u>dari</u> langit... (al-Baqarah: 19)	dari langit
2.	[قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعاً...] Terjemahan: Kami berfirman lagi: “Turunlah kamu semuanya <u>dari</u> Syurga itu!... (al-Baqarah: 38)	dari Syurga
3.	[...وَلَا تَخْرُجُونَ أَنفُسَكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ...] Terjemahan: ...dan janganlah kamu usir-mengusir sesama sendiri <u>dari</u> kampung masing-masing... (al-Baqarah: 84)	dari kampung
4.	[وَمِنْ حِيثِ خَرَجْتَ...] Terjemahan: Dan <u>dari</u> mana sahaja engkau keluar (untuk mengerjakan sembahyang)... (al-Baqarah: 149)	dari mana
5.	[وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ...] Terjemahan: ...demikian juga (pada air hujan) yang	dari langit

	Allah turunkan <u>dari</u> langit... (al-Baqarah: 164)	
6.	<p>قال إبراهيم فإن الله يأتي بالشمس من المشرق فأت بها من [الغرب...]</p> <p>Terjemahan: ...Nabi Ibrahim berkata lagi: “Sesungguhnya Allah menerbitkan matahari <u>dari</u> timur, oleh itu terbitkanlah ia <u>dari</u> barat?... (al-Baqarah: 258)</p>	<p>dari timur</p> <p>dari barat</p>

Bil.	Ayat al-Quran dan Terjemahannya	Terjemahan Min (Daripada)
1.	[يأيها الناس اعبدوا ربكم الذي خلقكم والذين من قبلكم...] Terjemahan: Wahai sekalian manusia! Beribadatlah kepada Tuhan kamu yang telah menciptakan kamu dan orang-orang yang terdahulu <u>daripada</u> kamu... (al-Baqarah: 21)	daripada kamu
2.	[صبغة الله ومن أحسن من الله صبغة...] Terjemahan: (Katakanlah wahai orang-orang yang beriman: “Agama Islam, yang kami telah sebatи dengannya ialah): celupan Allah (yang mencorakkan seluruh kehidupan kami dengan corak Islam); dan siapakah yang lebih baik celupannya <u>daripada</u> Allah?... (al-Baqarah: 138)	daripada Allah
3.	[...والفتنة أشد من القتل...] Terjemahan: ...dan (ingatlah bahawa angkara) fitnah itu lebih besar bahayanya <u>daripada</u> pembunuhan... (al-Baqarah: 191)	daripada pembunuhan
4.	[...وإنهما أكثر من نفعهما...] Terjemahan: ...tetapi dosa keduanya lebih besar <u>daripada</u> manfaatnya... (al-Baqarah: 219)	daripada manfaatnya
5.	[...والله يعلم المفسد من المصلح...]	daripada orang

	Terjemahan: ...dan Allah mengetahui akan orang yang merosakkan (harta benda mereka) <u>daripada</u> orang yang hendak memperbaikinya... (al-Baqarah: 220)	
6.	[...وَلَا مُؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِّنْ مُشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبْتُمْ...] Terjemahan: ...dan sesungguhnya seorang hamba perempuan yang beriman itu lebih baik <u>daripada</u> perempuan kafir musyrik, sekalipun keadaannya menarik hati kamu... (al-Baqarah: 221)	daripada perempuan

Penterjemahan kata sendi *min* daripada bahasa Arab ke bahasa Melayu dalam naskhah terjemahan al-Quran oleh Sheikh Abdullah Basmeih turut melibatkan beberapa kesalahan yang nyata. Berdasarkan analisis yang dibuat, terdapat 91 tempat atau 35% dalam penterjemahan kata sendi *min* telah diterjemah dengan terjemahan yang kurang tepat. Hal ini adalah merujuk kepada tatacara penggunaan kata sendi ‘dari’ dan ‘daripada’ menurut hukum tatabahasa Melayu. Analisis juga mendapati bahawa kesemua kesalahan ini melibatkan penggunaan kata sendi ‘dari’. Sepertimana yang telah dibincangkan pada bahagian sebelum ini, penggunaan kata sendi ‘dari’ lebih spesifik berbanding dengan penggunaan kata sendi ‘daripada’. Kata sendi ‘dari’ hanya boleh digunakan bagi merujuk kepada tempat atau arah, dan juga waktu atau masa.

Senarai berikut merupakan beberapa contoh kesalahan penggunaan kata sendi ‘dari’ yang terdapat dalam naskhah terjemahan al-Quran oleh Sheikh Abdullah Basmeih khususnya melibatkan *surah al-Baqarah*. Menurut tatabahasa Melayu, terjemahan kata sendi *min* dalam ayat-ayat berikut sepatutnya diterjemahkan dengan kata sendi ‘daripada’.

Bil.	Ayat al-Quran dan Terjemahannya	Kesalahan Terjemahan Kata Sendi <i>Min</i>
1.	[...وَادْعُوا شَهِدَاعَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ...] Terjemahan: ...dan panggillah orang-orang yang kamu percaya boleh menolong kamu selain <u>dari</u> Allah... (al-Baqarah: 23)	dari Allah
2.	[...فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسُ أَبِي وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ.] Terjemahan: ...lalu mereka sekaliannya tunduk memberi hormat melainkan Iblis; ia enggan dan takbur, dan menjadilah ia <u>dari</u> golongan yang kafir. (al-	dari golongan

	Baqarah: 35)	
3.	[<u>كُلُوا وَاشْرِبُوا مِنْ رَزْقِ اللَّهِ وَلَا تَعْثُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ</u> .] Terjemahan: (Dan Kami berfirman): “Makanlah dan minumlah kamu <u>dari</u> rezeki Allah itu, dan janganlah kamu merebakkan bencana kerosakan di muka bumi.” (al-Baqarah: 60)	dari rezeki
4.	[... <u>ثُمَّ تُولِّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْكُمْ وَأَنْتُمْ مُعْرَضُونَ</u> .] Terjemahan: ...kemudian kamu berpaling membelakangkan (perjanjian setia kamu itu) kecuali sebahagian kecil <u>dari</u> kamu; dan sememangnya kamu orang-orang yang tidak menghiraukan perjanjian setianya. (al-Baqarah: 83)	dari kamu
5.	[<u>مَا يُودَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا الْمُشْرِكِينَ أَنْ يَنْزَلَ عَلَيْكُمْ...</u>] Terjemahan: Orang-orang kafir <u>dari</u> Ahli Kitab, dan juga orang-orang musyrik tidak suka kiranya diturunkan kepada kamu... (al-Baqarah: 105)	dari Ahli Kitab
6.	[... <u>وَمَا تَقدَّمُوا لَأَنْقَسْمُ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ...</u>] Terjemahan: ...dan apa jua yang kamu dahulukan <u>dari</u> kebaikan untuk diri kamu, tentulah kamu akan mendapat balasan pahalanya di sisi Allah... (al-Baqarah: 110)	dari kebaikan
7.	[... <u>قَالَ وَمِنْ ذَرِيَّتِي...</u>] Terjemahan: ...Nabi Ibarahim pun memohon dengan berkata: “(Ya Tuhaniku!) Jadikanlah juga (apalah jua kiranya) <u>dari</u> keturunanku (pemimpin-pemimpin ikutan)... (al-Baqarah: 124)	dari keturunanku
8.	[... <u>وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لِمَنِ الصَّالِحِينَ</u> .] Terjemahan: ...dan sesungguhnya ia pada hari akhirat kelak tetaplah <u>dari</u> orang-orang yang soleh (yang	dari orang-orang yang soleh

	tinggi martabatnya). (Al-Baqarah: 130)	
9.	[إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ...] Terjemahan: Sesungguhnya orang-orang yang menyembunyikan apa yang telah Kami turunkan <u>dari</u> keterangan-keterangan dan petunjuk hidayah... (al-Baqarah: 159)	dari keterangan-keterangan
10.	[أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمُلَائِكَةِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مَنْ بَعْدَ مُوسَىٰ...] Terjemahan: Tidakkah engkau ketahui (wahai Muhammad), tentang (kisah) ketua-ketua <u>dari</u> Bani Israel sesudah (wafatnya) Nabi Musa.... (al-Baqarah: 246)	dari Bani Israel

Selain daripada ayat-ayat yang disebutkan, analisis mendapati terdapat 113 tempat dalam surah *al-Baqarah* melibatkan kata sendi *min*, namun ia tidak diterjemahkan ke dalam bahasa Melayu sebagai ‘dari’ mahupun ‘daripada’. Hal ini berlaku disebabkan penyesuaian makna yang dibuat oleh Sheikh Abdullah Basmeih yang merujuk kepada kata sendi *min*. Hal ini menguatkan kesimpulan bahawa terjemahan al-Quran yang dilakukan oleh Sheikh Abdullah Basmeih bukan merupakan terjemahan *harfiah*. Ia merupakan satu usaha penterjemahan yang meneliti secara dalam makna yang dibawa oleh ayat-ayat al-Quran. Sebenarnya, dalam usaha menterjemah al-Quran, Sheikh Abdullah Basmeih telah merujuk sejumlah besar kitab tafsir al-Quran seperti *Jami‘ al- Bayan* oleh al-Tabari, *Tafsir al-Quran al-‘Azim* oleh Ibn Kathir, *Tafsir Ruh al-Ma‘ani* oleh al-Alusi, *Tafsir Anwar al-Tanzil* oleh al-Baydawi, *Tafsir fi Zilal al-Quran* oleh Sayyid Qutb, dan *Al-Itqan fi ‘Ulum al-Quran* oleh al-Suyuti. Hal ini membuktikan usaha besar yang telah dilakukan oleh Sheikh Abdullah Basmeih dalam menterjemahkan al-Quran ke dalam bahasa Melayu sebagai panduan buat umat Melayu di Malaysia dan alam Nusantara secara amnya.

Sepertimana yang dimaklumi, kata sendi *min* dalam bahasa Arab membawa konotasi makna yang pelbagai, bersesuaian dengan konteks makna sesuatu ayat. Antara tempat-tempat kata sendi *min* tersebut dalam surah *al-Baqarah* adalah sepertimana berikut:

Bil.	Ayat al-Quran dan Terjemahannya	Terjemahan Kata Sendi <i>Min</i>
1.	[وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ عَامَنَا بِاللَّهِ وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ...] Terjemahan: Dan <u>di antara</u> manusia ada yang berkata:	di antara manusia

	“Kami telah beriman kepada Allah dan kepada hari akhirat.”... (al-Baqarah: 8)	
2.	[الذين ينقضون عهـد الله من بعـد ميثاقه...] Terjemahan: (Iaitu) orang-orang yang merombak (mencabuli) perjanjian Allah <u>sesudah</u> diperteguhkannya... (al-Baqarah: 27)	sesudah
3.	[ما ننسـخ من عـاية أو ننسـها...] Terjemahan: Apa sahaja ayat keterangan yang Kami mansuhkan (batalkan), atau yang Kami tinggalkan (atau tangguhkan)... (al-Baqarah: 106)	Kata sendi <i>min</i> tidak diterjemahkan secara <i>harfiah</i>
4.	[ولـنـن اتـبـعـت أهـوـاءـهـم بـعـد الـذـي جـاءـكـمـنـالـعـلـمـ...] Terjemahan: ...Dan demi sesungguhnya jika engkau menurut kehendak hawa nafsu mereka sesudah datangnya (wahyu yang memberi) pengetahuan kepadamu (tentang kebenaran)... (al-Baqarah: 120)	Kata sendi <i>min</i> tidak diterjemahkan secara <i>harfiah</i>
5.	[...إـلا الـذـين ظـلـمـوا مـنـهـمـ...] Terjemahan: ...kecuali orang-orang yang zalim <u>di antara mereka</u> (ada sahaja yang mereka jadikan alasan)... (al-Baqarah: 150)	di antara mereka
6.	[ولـنـبـلـوـنـكـم بـشـئـ منـ الـخـوـفـ وـالـجـوـعـ...] Terjemahan: Demi sesungguhnya! Kami akan menguji kamu dengan sedikit perasaan takut (kepada musuh) dan (dengan merasai) kelaparan... (al-Baqarah: 155)	Kata sendi <i>min</i> tidak diterjemahkan secara <i>harfiah</i>
7.	[...فـعـدـةـ منـ أـيـامـ أـخـرـ...] Terjemahan: ...kemudian wajiblah ia berpuasa sebanyak (hari yang dibuka) itu <u>pada hari-hari</u> yang lain... (al-Baqarah: 184)	pada hari-hari

8.	[...وأتوا البيوت من أبوابها...] Terjemahan: ...dan masuklah ke rumah (kamu) itu <u>melalui pintunya</u> ... (al-Baqarah: 189)	melalui pintunya
9.	[ومنهم من يقول...] Terjemahan: Dan <u>di antara mereka</u> pula ada yang (berdoa dengan berkata:... (al-Baqarah: 201)	di antara mereka
10.	[وإن طلقتموهن من قبل أن تمسوهن...] Terjemahan: Dan jika kamu ceraikan mereka sebelum kamu sentuh (bercampur) dengan mereka... (al-Baqarah: 237)	Kata sendi <i>min</i> tidak diterjemahkan secara <i>harfiah</i>

KESIMPULAN

Terdapat beberapa terjemahan kata sendi *min* ke dalam bahasa Melayu dalam naskhah terjemahan *Al-Quran al-Karim Mushaf Tajwid* oleh Sheikh Abdullah Basmeih yang diterjemah dengan terjemahan yang tidak begitu tepat. Hal ini merujuk kepada penggunaan kata sendi ‘dari’ dan ‘daripada’ bagi terjemahan kata sendi *min* dalam *surah al-Baqarah*. Namun, perlu ditegaskan di sini bahawa kesilapan ini tidak mengubah makna ayat-ayat al-Quran tersebut. Ia hanya melibatkan penggunaan kata sendi mengikut hukum tatabahasa Melayu. Daripada analisis yang dibuat, kebanyakan kesilapan berlaku pada penggunaan kata sendi ‘dari’. Dalam tatabahasa Melayu, penggunaan kata sendi jenis ini lebih terhad berbanding dengan penggunaan kata sendi ‘daripada’.

Selain itu, terdapat juga kata sendi *min* dalam ayat-ayat al-Quran yang terjemahannya tidak melibatkan kata sendi ‘dari’ dan ‘daripada’. Hal ini merujuk kepada konotasi makna yang dibawa oleh kata sendi *min* dalam ayat tersebut. Ini membuktikan bahawa proses penterjemahan ayat-ayat al-Quran yang dilakukan oleh Sheikh Abdullah Basmeih bukanlah satu terjemahan berbentuk *harfiah*, namun ia menumpukan aspek makna yang disandarkan kepada kitab-kitab tafsir al-Quran yang muktabar.

Walau bagaimanapun, beberapa kesilapan terjemahan yang dibincangkan dalam makalah ini tidak menafikan usaha besar dan mulia yang telah dilakukan oleh Sheikh Abdullah Basmeih dalam memartabat al-Quran di Malaysia. Usaha mengemaskini terjemahan al-Quran yang sejajar dengan sistem tatabahasa Melayu terkini perlu diteruskan agar terjemahan tersebut dapat difahami dengan lebih mudah dan jelas mengikut tatabahasa Melayu yang tepat.

RUJUKAN

- Abdullah Hassan. 1993. *Tatabahasa Pedagogi Bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Utusan Publications and Distributors Sdn. Bhd.
- Al-Makhzumi, Mahdi. 1966. *Fi al-Nahw al-'Arabi: Qawa'id wa Tatbiq*. Qahirah: Maktabah Mustafa al-Babi al-Halabi.
- Al-Rummani, Abu al-Hasan 'Ali b. 'Isa. 1984. *Kitab Ma'ani al-Huruf*. Tahqiq: 'Abd al-Fattah 'Isma'il Shalbi. Jaddah: Dar al-Shuruq li al-Nashr wa al-Tawzi' wa al-Tiba'ah.
- Al-Zamakhshari, Abu al-Qasim Mahmud b. Umar. 1990. *Al-Mufassal*. Beirut: Dar Ihya' al-'Ulum.
- Al-Zujaji, Abu al-Qasim 'Abd al-Rahman b. Ishaq. 1996. *Kitab al-Jumal*. Tahqiq: Mazin al-Mubarak. Beirut: Dar al-Nafa'is.
- Asmah Haji Omar. 2009. *Nahu Melayu Mutakhir* (Edisi Ke-5). Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ibn 'Usfur, 'Ali b. Mu'min al-Ishbili. 1971. *Al-Muqarrib*. Tahqiq: Ahmad 'Abd al-Sattar al-Jawari wa 'Abdullah al-Juburi. Baghdad: Matba'ah al-'Ani.
- Lushan, Nur al-Huda. 2006. *Huruf al-Jar fi al-'Arabiyyah: Bayna al-Mustalah wa al-Wazifah*. T.tp.: Al-Maktab al-Jami' al-Hadith.
- Muhammad Bukhari Lubis, Mohd. Fauzi Jumingan & Khairunnawa Mohamed. 1998. *Penterjemahan Arab Melayu Arab: Peraturan dan Dasar*. Serdang: Penerbit Universiti Putra Malaysia.
- Pusat Rujukan Persuratan Melayu (Dalam Talian). Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka. Diakses pada 3 Julai 2012.
- Sibawayh, Abu Bishr 'Amru b. 'Uthman b. Qanbar. T.th. *Al-Kitab*. Tahqiq: 'Abd al-Salam Muhammad Harun. Beirut: Dar al-Jil.
- _____. T.th. *Ke Arah Bahasa Melayu yang Berkesan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- _____. "Tafsir Pimpinan Al-Rahman Oleh Sheikh Abdullah Basmeih". Pautan: <http://disertasi.blogspot.com/2007/06/tafsir-pimpinan-al-rahman-oleh-syekh.html>. Diakses pada 3 Julai 2015.